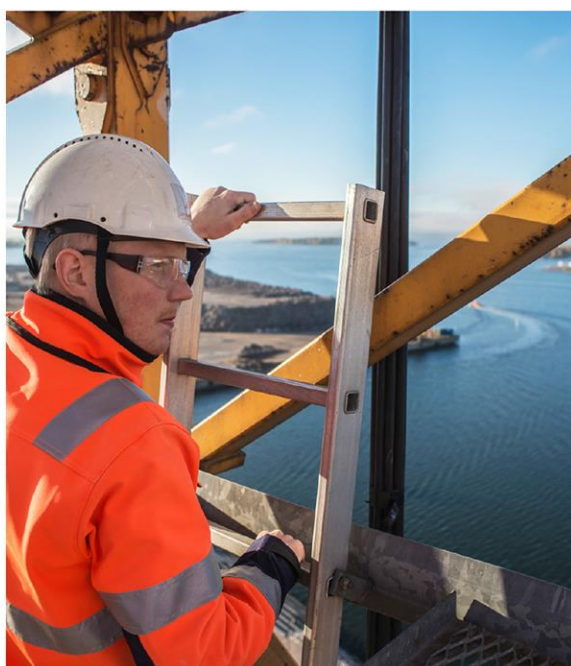
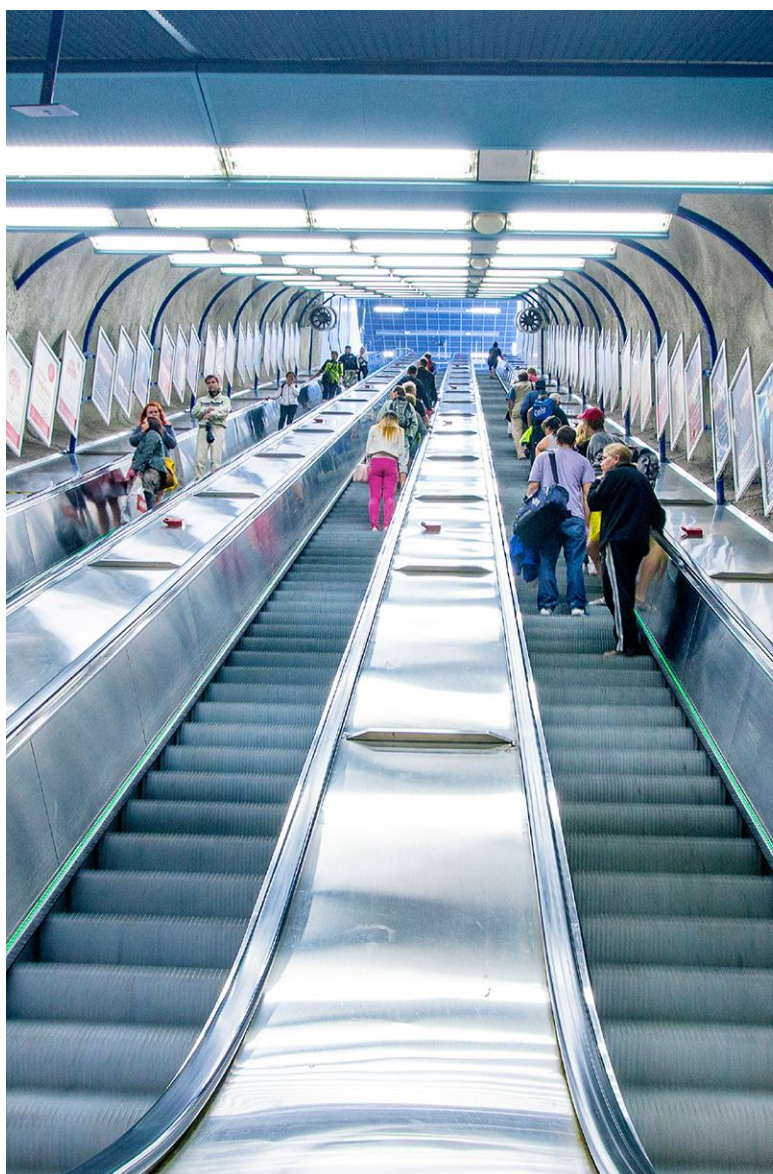

OSAVUOSIKATSAUS

1.1.–30.6.2016

Lemminkäisen osavuosikatsaus 1.1.–30.6.2016

Huhti–kesäkuu 2016 (4–6/2015)

- Saadut tilaukset olivat 382,8 milj. euroa (423,0).
  - Tilauskanta katsauskauden lopussa oli 1 495,7 milj. euroa (1 667,1). Vertailukelpoinen tilauskanta 30.6.2015 oli 1 351,7 milj. euroa¹⁾.
  - Liikevaihto oli 457,1 milj. euroa (492,1).
  - Liikevoitto oli 21,2 milj. euroa (15,6), mikä oli 4,6 prosenttia (3,2) liikevaihdosta.
  - Katsauskauden tulos oli 12,3 milj. euroa (5,0).
  - Osakekohtainen tulos oli 0,48 euroa (0,05).
  - Liiketoiminnan rahavirta oli 25,6 milj. euroa (23,5).
  - Omavaraisuusaste katsauskauden lopussa oli 33,8 % (33,1) ja nettovelkaantumisaste 52,2 % (57,2).
  - Korollinen nettovelka katsauskauden lopussa oli 165,2 milj. euroa (211,7).
- ¹⁾ Yhtiö myi Ruotsin talonrakentamisen liiketoiminnan sekä Norjan huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä. Lisäksi yhtiö ei ole strategiansa mukaisesti käynnistänyt uusia omaperusteisia asuntokohteita Venäjällä.

Tammi–kesäkuu 2016 (1–6/2015)

- Saadut tilaukset olivat 783,3 milj. euroa (809,2).
- Liikevaihto oli 673,8 milj. euroa (781,8).
- Liikevoitto oli -10,2 milj. euroa (-2,4), mikä oli -1,5 prosenttia (-0,3) liikevaihdosta.
- Katsauskauden tulos oli -15,6 milj. euroa (-14,7).
- Osakekohtainen tulos oli -0,83 euroa (-0,90).
- Liiketoiminnan rahavirta oli 7,2 milj. euroa (26,0).

Ohjeistus vuodelle 2016

Ohjeistus vuodelle 2016 säilyy muuttumattomana. Lemminkäinen arvioi, että vuonna 2016 sen liikevaihto on 1,8 miljardin euron tasolla. Liikevoiton (IFRS) vuonna 2016 yhtiö odottaa paranevan vuoteen 2015 verrattuna (37,3 milj. euroa).

Avainluvut, IFRS		4-6/2016	4-6/2015	Muutos	1-6/2016	1-6/2015	Muutos	1-12/2015
Liikevaihto	M€	457,1	492,1	-35,0	673,8	781,8	-108,0	1 879,0
Päällystys	M€	225,4	239,7	-14,3	261,2	295,9	-34,7	796,2
Infraprojektit	M€	89,6	84,8	4,8	150,7	151,9	-1,2	341,4
Suomen talonrakentaminen	M€	141,0	127,0	14,0	254,1	258,3	-4,2	537,8
Venäjän toiminnot	M€	12,1	17,4	-5,3	17,9	36,0	-18,1	136,7
Muut toiminnot ja konsernieliminoinnit	M€	-10,9	23,3	-34,2	-10,1	39,7	-49,8	66,8
Liikevoitto	M€	21,2	15,6	5,6	-10,2	-2,4	-7,8	37,3
Päällystys	M€	17,9	15,0	2,9	-10,4	-9,7	-0,7	19,8
Infraprojektit	M€	1,5	4,6	-3,1	1,0	3,1	-2,1	8,9
Suomen talonrakentaminen	M€	3,7	-3,4	7,1	3,0	3,8	-0,8	12,9
Venäjän toiminnot	M€	-0,6	1,4	-2,0	-1,2	2,5	-3,7	2,9
Muut toiminnot	M€	-1,3	-1,9	0,6	-2,5	-2,1	-0,4	-7,2
Liikevoitto-%	%	4,6	3,2		-1,5	-0,3		2,0
Päällystys	%	7,9	6,2		-4,0	-3,3		2,5
Infraprojektit	%	1,7	5,4		0,7	2,0		2,6
Suomen talonrakentaminen	%	2,6	-2,7		1,2	1,5		2,4
Venäjän toiminnot	%	-5,3	8,1		-6,8	7,0		2,1
Tulos ennen veroja	M€	16,4	10,2	6,2	-18,9	-13,7	-5,2	16,7
Katsauskauden tulos	M€	12,3	5,0	7,3	-15,6	-14,7	-0,9	7,2
Katsauskauden osakekohtainen tulos	€	0,48	0,05	0,43	-0,83	-0,90	0,07	-0,15
Liiketoiminnan rahavirta	M€	25,6	23,5	2,1	7,2	26,0	-18,8	106,6

Avainluvut, IFRS		30.6.2016	30.6.2015 ⁴⁾	Muutos 6/16 vs 6/15	31.3.2016	Muutos 6/16 vs 3/16	31.12.2015
Tilaukanta	M€	1 495,7	1 667,1 ¹⁾	-171,4	1 449,0	46,7	1 180,3
Sidottu pääoma	M€	446,4	547,0	-100,6	450,4	-4,0	474,8
Taseen loppusumma	M€	1 055,5	1 292,3	-236,8	949,6	105,9	1 035,5
Korollinen nettovelka	M€	165,2	211,7	-46,5	186,6	-21,4	126,8
Omavaraisuusaste ²⁾	%	33,8	33,1		36,0		40,6
Nettovelkaantumisaste ³⁾	%	52,2	57,2		61,8		33,6
Sijoitetun pääoman tuotto, ROCE, liukuva 12 kk	%	4,6	4,6		3,6		5,3

1) Vertailukauden luku sisältää Ruotsin talonrakentamisen liiketoiminnan sekä Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan, jotka yhtiö myi Q3/2015. Lisäksi yhtiö ei ole strategiansa mukaisesti käynnistänyt uusia omaperusteisia asuntokohteita Venäjällä. Vertailukelpoinen tilaukanta 30.6.2015 oli 1 351,7 milj. euroa

2) Omavaraisuusaste, mikäli hybridilainat käsiteltäisiin vieraana pääomana: 6/2016: 26,4 %, 6/2015: 23,1 % ja 12/2015: 28,6 %.

3) Nettovelkaantumisaste, mikäli hybridilainat käsiteltäisiin vieraana pääomana: 6/2016: 95,0 %, 6/2015: 125,2 % ja 12/2015: 89,6 %.

4) Luvut sisältävät myytäviksi luokiteltuihin omaisuuseriin kuuluvien erien vaikutuksen.

Toimitusjohtaja Casimir Lindholm:

"Liikevoittomme parani vertailukaudesta vuoden toisella neljänneksellä", sanoo toimitusjohtaja Casimir Lindholm. "Tuloksemme parani sekä päällystys- että Suomen talonrakentaminen -liiketoimintasegmenteissä. Päällystyksessä meillä on käynnissä kehitystoimia operatiivisen toimintamme parantamiseksi Norjassa. Suomen talonrakentamisessa katsauskaudella valmistui neljä omaperusteista asuntokohdetta. Suurin osa omaperusteisista kohteistamme valmistuu kuitenkin vasta vuoden viimeisellä neljänneksellä."

”Taloudellinen asemamme jatkoi vahvistumistaan. Sidottu pääomamme on laskenut viime vuoden kesäkuun 547 miljoonasta eurosta 446 miljoonaan euroon, eli yli 100 miljoonaa euroa. Samaan aikaan korollinen nettovelkamme on laskenut 212 miljoonasta eurosta 165 miljoonaan euroon siitä huolimatta, että lunastimme vuoden ensimmäisellä neljänneksellä loput ensimmäisestä hybridilainastamme. Taloudellinen asemamme on parantunut merkittävästi viimeisen kahden vuoden aikana.”

”Vertailukelpoinen tilauskantamme kasvoi viime vuodesta. Päälylystys on saanut hyvin uusia töitä kaikilla markkina-alueilla, Venäjä mukaan lukien. Infraprojektit voittivat kaksi uutta hanketta Ruotsissa, ja Suomen talonrakentamisella on vahva tilauskanta. Haemme kannattavaa kasvua vaativasta infrarakentamisesta Ruotsissa ja Norjassa. Etenkin Ruotsissa kilpailutilanne on tiukka, ja olemme vahvistaneet paikallista organisaatiota kasvun tueksi.”

”Jatkossa painopisteemme on edelleen operatiivisen tuloksemme ja kilpailukykyemme parantamisessa kaikessa toiminnassamme. Kuluvaan vuoden toinen neljännes sujui suunnitelmiamme mukaisesti, ja meillä on hyvät edellytykset saavuttaa tämän vuoden taloudelliset tavoitteemme.”

Tiedotustilaisuus

Suomenkielinen tiedotustilaisuus analyytikoille ja medialle järjestetään torstaina 28. heinäkuuta klo 12.00 Lemminkäisen pääkonttorilla, osoitteessa Salmisaarenaukio 2, Helsinki. Osavuositiedotuksen esittelee Lemminkäisen toimitusjohtaja Casimir Lindholm. Osavuositiedotuksen esitysmateriaali on saatavissa suomeksi ja englanniksi yhtiön verkkosivuilla osoitteessa www.lemminkainen.fi/sijoittajat.

Vuoden 2016 taloudelliset tiedotteet

Vuoden 2016 julkistamisaikataulu on seuraava:

4.2.2016	Tilinpäätöstiedote 2015
Viikko 9	Vuosikertomus 2015
28.4.2016	Osavuositiedotus 1.1.–31.3.2016
28.7.2016	Osavuositiedotus 1.1.–30.6.2016
27.10.2016	Osavuositiedotus 1.1.–30.9.2016

LEMMINKÄINEN OYJ
Konserniviestintä

Lisätietoja:

Casimir Lindholm, toimitusjohtaja, puh. 02071 53304
Ilkka Salonen, talous- ja rahoitusjohtaja, puh. 02071 53304

Liiketoiminnan kehitys

Liikevaihto

Liikevaihto segmentteittäin		4–6/2016	4–6/2015	Muutos	1–6/2016	1–6/2015	Muutos	1–12/2015
Päällystys	M€	225,4	239,7	-14,3	261,2	295,9	-34,7	796,2
Infraprojektit	M€	89,6	84,8	4,8	150,7	151,9	-1,2	341,4
Suomen talonrakentaminen	M€	141,0	127,0	14,0	254,1	258,3	-4,2	537,8
Venäjän toiminnot	M€	12,1	17,4	-5,3	17,9	36,0	-18,1	136,7
Muut toiminnot ja konsernieliminoinnit	M€	-10,9	23,3	-34,2	-10,1	39,7	-49,8	66,8
Konserni yhteensä	M€	457,1	492,1	-35,0	673,8	781,8	-108,0	1,879,0

Huhti-kesäkuu 2016 (4–6/2015)

Konsernin liikevaihto oli 457,1 milj. euroa (492,1). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevaihtoon oli -10,3 milj. euroa vertailukauteen nähden. Liikevaihdosta 66 % (58) tuli Suomesta, 25 % (32) Skandinaviasta, 3 % (3) Venäjältä ja 6 % (7) muista maista.

Liikevaihto laski päällystys- ja Venäjän toiminnot -segmenteissä. Päällistyssegmentin vertailukauden luku sisältää myydyt Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan. Vertailukautta pienempi myytyjen asuntojen määrä pienensi liikevaihtoa Venäjän toiminnoissa. Lisäksi muiden toimintojen vertailukauden luku sisältää Ruotsin talonrakentamisen liiketoiminnan, jonka yhtiö myi syyskuussa 2015. Liikevaihto parani infraprojektit ja Suomen talonrakentaminen -segmenteissä. Infraprojekteissa liikevaihto kasvoi kaikissa toimintamaissa paitsi Suomessa. Suomen talonrakentamisen liikevaihto kasvoi sekä pääkaupunkiseudulla että muualla Suomessa.

Tammi-kesäkuu 2016 (1–6/2015)

Konsernin liikevaihto oli 673,8 milj. euroa (781,8). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevaihtoon oli -12,3 milj. euroa vertailukauteen nähden. Liikevaihdosta 68 % (62) tuli Suomesta, 24 % (27) Skandinaviasta, 3 % (5) Venäjältä ja 5 % (6) muista maista.

Liikevaihto laski kaikissa segmenteissä. Päällistyssegmentin vertailukauden luku sisältää myydyt Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan. Lisäksi alentunut bitumin hinta näkyy vuoden 2016 liikevaihdossa. Infraprojektien liikevaihtoa laski vertailukautta alhaisemmat volyymit maa- ja insinöörirakentamisessa Suomessa. Suomen talonrakentamisen liikevaihtoa heikensi vertailukautta alempi valmistuneiden omaperusteisten asutokohteiden määrä pääkaupunkiseudulla vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Venäjän toiminnoissa vertailukautta pienempi myytyjen asuntojen määrä laski liikevaihtoa. Muiden toimintojen vertailukauden luku sisältää Ruotsin talonrakentamisen liiketoiminnan, jonka yhtiö myi syyskuussa 2015.

Liikevoitto

Liikevoitto segmentteittäin		4–6/2016	4–6/2015	Muutos	1–6/2016	1–6/2015	Muutos	1–12/2015
Päällystys	M€	17,9	15,0	2,9	-10,4	-9,7	-0,7	19,8
Infraprojektit	M€	1,5	4,6	-3,1	1,0	3,1	-2,1	8,9
Suomen talonrakentaminen	M€	3,7	-3,4	7,1	3,0	3,8	-0,8	12,9
Venäjän toiminnot	M€	-0,6	1,4	-2,0	-1,2	2,5	-3,7	2,9
Toimialat yhteensä	M€	22,5	17,5	5,0	-7,6	-0,3	-7,3	44,5
Muut toiminnot	M€	-1,3	-1,9	0,6	-2,5	-2,1	-0,4	-7,2
Konserni yhteensä	M€	21,2	15,6	5,6	-10,2	-2,4	-7,8	37,3

Liikevoitto-% segmentteittäin		4–6/2016	4–6/2015	1–6/2016	1–6/2015	1–12/2015
Päällystys	%	7,9	6,2	-4,0	-3,3	2,5
Infraprojektit	%	1,7	5,4	0,7	2,0	2,6
Suomen talonrakentaminen	%	2,6	-2,7	1,2	1,5	2,4
Venäjän toiminnot	%	-5,3	8,1	-6,8	7,0	2,1
Konserni yhteensä	%	4,6	3,2	-1,5	-0,3	2,0

Huhti-kesäkuu 2016 (4–6/2015)

Konsernin liikevoitto oli 21,2 milj. euroa (15,6). Liikevoittoprosentti oli 4,6 (3,2). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevoittoon oli -0,4 milj. euroa vertailukauteen nähden.

Liikevoitto parani päällystyksessä ja Suomen talonrakentamisessa. Päällystyksen vertailukauden luku sisältää myydyin Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan. Suomen talonrakentamisessa valmistui toisella neljänneksellä neljä omaperusteista asuntokohdetta (Q2/2015: neljä). Lisäksi vertailukauden tulosta rasittivat mm. ei-strategisten tonttien myynnit ja takuukorjauksiin liittyvät varaukset, yhteensä 5 milj. euroa. Liikevoittoa laskivat infraprojekteissa vertailukautta alhaisemmat volyymit maa- ja insinöörirakentamisessa Suomessa. Lisäksi segmentin vertailukauden luku sisältää suurten projektien tulosparannuksia Suomessa ja Ruotsissa. Venäjän toiminnoissa vertailukautta pienempi myytyjen asuntojen määrä laski liikevoittoa. Päällystys-segmentin ja muiden konsernitoimintojen vertailukauden liikevoittoa heikensivät noin 3 milj. euron arvonalentumiskirjaukset ydinliiketoimintoihin kuulumattomissa liiketoiminnoissa.

Tammi-kesäkuu 2016 (1–6/2015)

Konsernin liikevoitto oli -10,2 milj. euroa (-2,4). Liikevoittoprosentti oli -1,5 (-0,3). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevoittoon oli 0,7 milj. euroa vertailukauteen nähden.

Liikevoitto heikkeni kaikissa segmenteissä. Päällystyksen liikevoittoa heikensivät haasteet Norjassa vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Lemminkäisellä on käynnissä kehitystoimenpiteitä päällystysliiketoiminnan parantamiseksi Norjassa. Infraprojekteissa liikevoittoa laskivat vertailukautta alhaisemmat volyymit maa- ja insinöörirakentamisessa Suomessa. Lisäksi segmentin vertailukauden luku sisältää suurten projektien tulosparannuksia Suomessa ja Ruotsissa. Suomen talonrakentamisen liikevoittoa heikensi vertailukautta alempi valmistuneiden omaperusteisten asuntokohteiden määrä pääkaupunkiseudulla vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Venäjän toiminnoissa vertailukautta pienempi myytyjen asuntojen määrä laski liikevoittoa.

Tilaukanta

Tilaukanta ja saadut tilaukset										
		Tilaukanta kauden lopussa			Katsauskaudella saadut tilaukset					
		30.6.2016	30.6.2015	Muutos	4–6/ 2016	4–6/ 2015	Muutos	1–6/ 2016	1–6/ 2015	Muutos
Päällystys	M€	425,9	422,7	3,2	202,5	125,8	76,7	389,9	329,8	60,1
Infraprojektit	M€	280,4	296,9	-16,5	60,4	49,9	10,5	155,6	111,0	44,6
Suomen talonrakentaminen	M€	730,2	689,4	40,8	82,4	153,9	-71,5	180,0	263,5	-83,5
Venäjän toiminnot	M€	59,3	90,4	-31,1	37,5	9,4	28,1	57,8	11,6	46,2
Muut toiminnot	M€		167,7	-167,7		84,0	-84,0		93,3	-93,3
Konserni yhteensä	M€	1 495,7	1 667,1	-171,4	382,8	423,0	-40,2	783,3	809,2	-25,9
-josta myymätön osuus	M€	101,3	131,9	-30,6						

Konsernin tilaukanta kauden lopussa oli 1 495,7 milj. euroa (1 667,1). Vertailukauden luku sisältää Ruotsin talonrakentamisen liiketoiminnan sekä Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan, jotka yhtiö myi vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä. Lisäksi yhtiö ei ole strategiansa mukaisesti käynnistänyt uusia omaperusteisia asuntokohteita Venäjällä. Jos Ruotsin talonrakentaminen, Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminta sekä Venäjän omaperusteinen rakentaminen vähennetään 30.6.2015 tilaukannasta, on vertailukelpoinen luku 1 351,7 milj. euroa.

Uusien tilausten määrä huhti-kesäkuussa oli 382,8 milj. euroa (423,0) ja tammi-kesäkuussa oli 783,3 milj. euroa (809,2). Päällystyksessä kysyntä on ollut vakaata koko markkina-alueella. Infraprojektien uudet tilaukset sisältävät kaksi uutta urakkaa Ruotsista: patohanke Etelä-Ruotsissa sekä murskauslaitoksen rakennusurakka Pohjois-Ruotsissa. Suomen talonrakentaminen aloitti neljän uuden omaperusteisen asuntokohteen rakentamisen toisen neljänneksen aikana. Venäjän saadut tilaukset sisältävät Moskovan kehätien perusrakennusurakan.

Tase, rahoitus ja rahavirta

Tase ja rahoitus		30.6.2016	30.6.2015 ⁹⁾	Muutos 6/16 vs 6/15	31.3.2016	Muutos 6/16 vs 3/16	31.12.2015
Taseen tunnusluvut							
Omavaraisuusaste ¹⁾	%	33,8	33,1		36,0		40,6
Nettovelkaantumisaste ²⁾	%	52,2	57,2		61,8		33,6
Sijoitetun pääoman tuotto, ROCE, liukuva 12 kk	%	4,6	4,6		3,6		5,3
Sijoitettu pääoma	M€	597,5	704,6	-107,1	590,7	6,8	632,3
Sidottu pääoma	M€	446,4	547,0	-100,6	450,4	-4,0	474,8
Nettokäyttöpääoma	M€	236,9	303,8	-66,9	235,8	1,1	258,7
Rahoitusasema ja likviditeetti							
Korollinen velka	M€	281,3	334,7	-53,4	289,0	-7,7	254,7
- josta pitkäaikaista velkaa	M€	119,9	134,5	-14,6	121,3	-1,4	123,1
- josta lyhytaikaista velkaa	M€	161,5	200,1	-38,6	167,7	-6,2	131,6
Likvidit varat	M€	116,2	122,9	-6,7	102,4	13,8	127,9
Korollinen nettovelka	M€	165,2	211,7	-46,5	186,6	-21,4	126,8
Sitovia luottolimiittejä, nostettavissa	M€	185,0	185,0	0	185,0	0	185,0
Tililimiittisopimuksia, nostettavissa	M€	12,4	32,8	-20,4	12,3	0,1	12,3

1) Omavaraisuusaste, mikäli hybridilainat käsiteltäisiin vieraana pääomana: 6/2016: 26,4 %, 6/2015: 23,1 % ja 12/2015: 28,6 %.

2) Nettovelkaantumisaste, mikäli hybridilainat käsiteltäisiin vieraana pääomana: 6/2016: 95,0 %, 6/2015: 125,2 % ja 12/2015: 89,6 %.

3) Luvut sisältävät myytäviksi luokiteltuihin omaisuuseriin kuuluvien erien vaikutuksen..

Taseen loppusumma 30.6.2016 oli 1 055,5 milj. euroa (1 292,3), josta oman pääoman määrä oli 316,1 milj. euroa (369,9). Oma pääoma sisältää 69,3 milj. euroa (111,6) vuonna 2014 liikkeeseen laskettua hybridilainaa, joka yhtiöllä on oikeus lunastaa takaisin maaliskuussa 2018. Yhtiö lunasti ensimmäisen neljänneksen aikana vuonna 2012 liikkeeseen laskemansa hybridilainan jäljellä olleen 43 milj. euron pääoman, mikä vaikuttaa omavaraisuusasteeseen ja nettovelkaantumisasteeseen.

Konsernin sidottu pääoma 30.6.2016 oli 446,4 milj. euroa (547,0). Muutos edellisvuoteen johtuu pääasiassa nettokäyttöpääoman pienenemisestä. Nettokäyttöpääoma kauden lopussa oli 236,9 milj. euroa (303,8). Nettokäyttöpääomaa pienensivät asuntomyynti Venäjällä ja Suomessa, laskutuksen tehostuminen sekä varastojen kierron tehostaminen päällystys-segmentissä. Nettokäyttöpääomaa pienensi myös Ruotsin talonrakentamisen liiketoiminnan myynti Q3/2015 aikana.

Korollinen velka kauden lopussa oli 281,3 milj. euroa (334,7) ja korollinen nettovelka 165,2 milj. euroa (211,7). Pitkäaikaisen korollisen velan osuus lainasalkussa kauden lopussa oli 43 % (40). Likvidit varat olivat 116,2 milj. euroa (122,9). Yhtiön korollisesta velasta 98,4 milj. euroa (128,8) oli vaihto-omaisuusyhtiöiden velkoja, 99,7 milj. euroa (99,7) joukkovelkakirjalainoja, 49,6 milj. euroa (56,3) yritystodistuksia, 31,3 milj. euroa (44,4) rahoitusleasingvelkoja ja 2,5 milj. euroa (5,5) muita rahoitusvelkoja. Lisäksi yhtiöllä oli kauden päättyessä nostettavissa olevia sitovia luottolimiittejä 185,0 milj. euroa (185,0) ja tililimiittisopimuksia 12,4 milj. euroa (32,8). Korollisista veloista 50 % (42) oli sidottu kiinteään korkoon.

Nettorahoituskulut laskivat ja olivat huhti–kesäkuussa 4,8 milj. euroa (5,5) ja tammi–kesäkuussa 8,7 milj. euroa (11,2). Rahoituskuluja pienensivät vertailukautta alhaisemmat korkokulut ja valuuttasuojauksustannukset. Hybridilainojen korkokuluja ei kirjata tuloslaskelman rahoituskuluihin, vaan niiden vaikutus näkyy osakekohtaisessa tuloksessa sekä omassa pääomassa.

Liiketoiminnan rahavirta oli huhti-kesäkuussa 25,6 milj. euroa (23,5) ja tammi-kesäkuussa 7,2 milj. euroa (26,0). Tammi-kesäkuun heikentyneeseen liiketoiminnan rahavirtaan vaikuttivat pääasiassa Suomen talonrakentamisen vertailukautta alempi valmistuneiden omaperusteisten asuntokohteiden määrä sekä Venäjän asuntotuotannon sopeuttaminen.

Liiketoimintasegmentit

Päällystys

Toimintaympäristö

Valtion panostukset perusväylänpitoon ovat lisänneet päällystyksen kysyntää Suomessa. Ruotsissa markkinatilanne on vakaa, mutta Norjassa valtion investoinnit päällystykseen ovat laskeneet. Tanskassa julkisten investointien pieneneminen laskee päällystysvolyymeja. Baltiassa markkinatilanne on vakaa.

Päällystys-segmentin avainluvut		4–6/2016	4–6/2015 ²⁾	Muutos	1–6/2016	1–6/2015 ²⁾	Muutos	1–12/2015
Liikevaihto	M€	225,4	239,7	-14,3	261,2	295,9	-34,7	796,2
Liikevoitto	M€	17,9	15,0	2,9	-10,4	-9,7	-0,7	19,8
%:a liikevaihdosta	%	7,9	6,2		-4,0	-3,3		2,5
Saadut tilaukset	M€	202,5	125,8	76,7	389,9	329,8	60,1	500,3
Tilaukanta ¹⁾	M€	425,9	422,7	3,2	425,9	422,7	3,2	180,3
Liiketoimintaan sidottu pääoma ¹⁾	M€	225,5	250,2	-24,7	225,5	250,2	-24,7	227,6

1) kauden lopussa

2) Vertailukauden luvut sisältävät Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan, jonka yhtiö myi Q3/2015 aikana.

Huhti-kesäkuu 2016 (4–6/2015)

Liikevaihto huhti-kesäkuussa oli 225,4 milj. euroa (239,7). Liikevaihdosta 46 % (38) tuli Suomesta, 42 % (49) Skandinaviasta ja 12 % (13) Baltian maista. Liikevoitto oli 17,9 milj. euroa (15,0). Vertailukauden luvut sisältävät myydyt Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan.

Saadut tilaukset huhti-kesäkuussa olivat 202,5 milj. euroa (125,8). Tilaukanta katsauskauden lopussa oli 425,9 milj. euroa (422,7).

Tammi-kesäkuu 2016 (1–6/2015)

Liikevaihto tammi-kesäkuussa oli 261,2 milj. euroa (295,9). Liikevaihdosta 47 % (38) tuli Suomesta, 41 % (50) Skandinaviasta ja 12 % (12) Baltian maista. Liikevoitto oli -10,4 milj. euroa (-9,7). Liikevoittoa heikensivät haasteet Norjassa vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Lemminkäisellä on käynnissä kehitystoimenpiteitä päällystysliiketoiminnan parantamiseksi Norjassa. Sidottu pääoma oli katsauskauden lopussa 225,5 milj. euroa (250,2).

Myydyn ja levitetyn asfaltin määrä tammi-kesäkuussa oli 2,1 milj. tonnia (2,0).

Infraprojektit

Toimintaympäristö

Kaupungistuminen, teollisuuden investoinnit sekä investoinnit energianinfrastruktuuriin lisäävät vaativan infrarakentamisen kysyntää. Etenkin Ruotsissa ja Norjassa markkina on vahva, ja maissa on käynnissä tai suunnitteilla useita suuria infrahankkeita. Ruotsissa suurten hankkeiden hintakilpailu on kiristynyt entisestään, kun markkinoille on tullut uusia toimijoita. Suomessa rakentamista tukevat infrarakentamisen hankkeet kasvukeskuksissa. Baltian maissa markkinatilanne on vakaa.

Infraprojektit-segmentin avainluvut		4–6/2016	4–6/2015	Muutos	1–6/2016	1–6/2015	Muutos	1–12/2015
Liikevaihto	M€	89,6	84,8	4,8	150,7	151,9	-1,2	341,4
Liikevoitto	M€	1,5	4,6	-3,1	1,0	3,1	-2,1	8,9
%:a liikevaihdosta	%	1,7	5,4		0,7	2,0		2,6
Saadut tilaukset	M€	60,4	49,9	10,5	155,6	111,0	44,6	231,8
Tilaukanta ¹⁾	M€	280,4	296,9	-16,5	280,4	296,9	-16,5	232,5
Liiketoimintaan sidottu pääoma ¹⁾	M€	9,9	-6,5	16,4	9,9	-6,5	16,4	4,8

1) kauden lopussa

Huhti-kesäkuu 2016 (4–6/2015)

Liikevaihto huhti-kesäkuussa oli 89,6 milj. euroa (84,8). Liikevaihdosta 78 % (84) tuli Suomesta, 19 % (11) Skandinaviasta ja 3 % (5) Baltian maista ja muista maista. Liikevoitto oli 1,5 milj. euroa (4,6). Liikevoittoa laskivat vertailukautta alhaisemmat volyymit maa- ja insinöörirakentamisessa Suomessa. Lisäksi segmentin vertailukauden luku sisältää suurten projektien tulosparannuksia Suomessa ja Ruotsissa.

Saadut tilaukset huhti-kesäkuussa olivat 60,4 milj. euroa (49,9). Uudet tilaukset sisältävät kaksi uutta urakkaa Ruotsista: patohanke Etelä-Ruotsissa sekä murskauslaitoksen rakennusurakka Pohjois-Ruotsissa. Tilaukanta katsauskauden lopussa oli 280,4 milj. euroa (296,9). Sidottu pääoma oli 9,9 milj. euroa (-6,5).

Tammi-kesäkuu 2016 (1–6/2015)

Liikevaihto tammi-kesäkuussa oli 150,7 milj. euroa (151,9). Liikevaihdosta 78 % (82) tuli Suomesta, 19 % (13) Skandinaviasta ja 3 % (5) Baltian maista ja muista maista. Liikevoitto oli 1,0 milj. euroa (3,1). Liikevoittoa laskivat vertailukautta alhaisemmat volyymit maa- ja insinöörirakentamisessa Suomessa. Lisäksi segmentin vertailukauden luku sisältää suurten projektien tulosparannuksia Suomessa ja Ruotsissa. Sidottu pääoma oli katsauskauden lopussa 9,9 milj. euroa (-6,5).

Suomen talonrakentaminen

Toimintaympäristö

Talonrakentamisen markkinatilanne on vakaa. Asuntojen kysyntä painottuu edelleen pieniin asuntoihin kasvukeskuksissa. Sijoittajien aktiivisuus markkinoilla on yhä korkealla tasolla. Toimintarakentamista ylläpitävät yksittäiset suurhankkeet sekä julkisen sektorin hankkeet.

Suomen talonrakentaminen - segmentin avainluvut		4–6/2016	4–6/2015	Muutos	1–6/2016	1–6/2015	Muutos	1–12/2015
Liikevaihto	M€	141,0	127,0	14,0	254,1	258,3	-4,2	537,8
Liikevoitto	M€	3,7	-3,4	7,1	3,0	3,8	-0,8	12,9
%:a liikevaihdosta	%	2,6	-2,7		1,2	1,5		2,4
Saadut tilaukset	M€	82,4	153,9	-71,5	180,0	263,5	-83,5	569,2
Tilaukanta ¹⁾	M€	730,2	689,4	40,8	730,2	689,4	40,8	760,6
Liiketoimintaan sidottu pääoma ¹⁾	M€	246,7	289,6	-42,9	246,7	289,6	-42,9	274,8

1) kauden lopussa

Huhti-kesäkuu 2016 (4–6/2015)

Liikevaihto huhti-kesäkuussa oli 141,0 milj. euroa (127,0). Liikevoitto oli 3,7 milj. euroa (-3,4). Liikevaihto ja liikevoitto kasvoivat sekä pääkaupunkiseudulla että muualla Suomessa. Katsauskaudella valmistui yhteensä neljä omaperusteista

asutuskohdetta (Q2/2015: neljä). Lisäksi vertailukauden tulosta rasittivat mm. ei-strategisten tonttien myynnit ja takuukorjauksiin liittyvät varaukset, yhteensä 5 milj. euroa.

Saadut tilaukset huhti-kesäkuussa olivat 82,4 milj. euroa (153,9), ja ne sisältävät neljän uuden omaperusteisen asutuskohdealoitukset. Tilauskanta katsauskauden lopussa oli 730,2 milj. euroa (689,4).

Tammi-kesäkuu 2016 (1–6/2015)

Liikevaihto tammi-kesäkuussa oli 254,1 milj. euroa (258,3). Liikevoitto oli 3,0 milj. euroa (3,8). Liikevaihtoa ja liikevoittoa heikensi vertailukautta alhaisempi valmistuneiden omaperusteisten asutuskohdealoitusten määrä pääkaupunkiseudulla vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Liikevaihto ja liikevoitto paranivat vertailukaudesta muualla Suomessa.

Katsauskauden lopussa valmiiden myymättömien asuntojen määrä oli 244 asuntoa (347). Asuntomyynti sekä pääoman tehokkuuden parantaminen ovat pienentäneet liiketoimintaan sidotun pääoman määrää, joka oli katsauskauden lopussa 246,7 milj. euroa (289,6).

Vuonna 2016 omaperusteisia kohteita valmistuu vuotta 2015 vähemmän. Valtaosa niistä valmistuu viimeisellä neljänneksellä.

Lemminkäisen asutustuotanto (omaperusteinen ja neuvottelu-urakointi)		4-6/2016	4-6/2015	Muutos	1-6/2016	1-6/2015	Muutos	1-12/2015
Aloitukset	kpl	241	188	53	472	536	-64	1 253
- joista omaperusteisia	kpl	123	92	31	246	289	-43	693
Valmistuneet	kpl	192	327	-135	342	527	-185	1 236
- joista omaperusteisia	kpl	192	194	-2	288	394	-106	859
Myydyt	kpl	278	290	-12	617	671	-54	1 377
- joista omaperusteisia	kpl	154	194	-40	385	424	-39	817
Sijoittajamyynnin osuus	%	50	49		45	48		51
Rakenteilla ¹⁾	kpl	1 527	1 370	157	1 527	1 370	157	1 388
- joista myymättömiä ¹⁾	kpl	365	380	-15	365	380	-15	464
Valmiit myymättömät ¹⁾	kpl	244	347	-103	244	347	-103	283
Tonttivarannon tasearvo ¹⁾	M€	102,9	105,3	-2,4	102,9	105,3	-2,4	105,3
Kilpailu-urakoidut aloitukset	kpl	127	318	-191	155	318	-163	542

1) kauden lopussa

Venäjän toiminnot

Toimintaympäristö

Venäjällä toimintaympäristö jatkuu epävakaana. Talonrakentamisen neuvottelu-urakoissa kilpailu on tiukkaa. Suurten väylien rakennus- ja korjaushankkeet ylläpitävät päällystyksen kysyntää.

Venäjän toiminnot -segmentin avainluvut		4-6/2016	4-6/2015	Muutos	1-6/2016	1-6/2015	Muutos	1-12/2015
Liikevaihto	M€	12,1	17,4	-5,3	17,9	36,0	-18,1	136,7
Liikevoitto	M€	-0,6	1,4	-2,0	-1,2	2,5	-3,7	2,9
%:a liikevaihdosta	%	-5,3	8,1		-6,8	7,0		2,1
Saadut tilaukset	M€	37,5	9,4	28,1	57,8	11,6	46,2	22,8
Tilauskanta ¹⁾	M€	59,3	90,4	-31,1	59,3	90,4	-31,1	7,0
Liiketoimintaan sidottu pääoma ¹⁾	M€	30,7	59,4	-28,7	30,7	59,4	-28,7	35,0

1) kauden lopussa

Huhti-kesäkuu 2016 (4–6/2015)

Liikevaihto huhti-kesäkuussa oli 12,1 milj. euroa (17,4) ja liikevoitto -0,6 milj. euroa (1,4). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevaihtoon oli -2,9 milj. euroa ja liikevoittoon 0,1 milj. euroa vertailukauteen nähden.

Vertailukautta alempi myytyjen asuntojen määrä pienensi liikevaihtoa ja liikevoittoa. Toisen neljänneksen aikana myytiin 8 (95) asuntoa. Päälylystyksessä vertailukautta suuremmat volyymit kasvattivat liikevaihtoa ja liikevoittoa.

Saadut tilaukset olivat 37,5 miljoonaa euroa (9,4). Uudet tilaukset sisältävät Moskovan kehätien perusrakennusurakan. Tilaukskanta katsauskauden lopussa oli 59,3 milj. euroa (90,4).

Tammi-kesäkuu 2016 (1–6/2015)

Liikevaihto tammi-kesäkuussa oli 17,9 milj. euroa (36,0) ja liikevoitto -1,2 milj. euroa (2,5). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevaihtoon oli -3,8 milj. euroa ja liikevoittoon 0,2 milj. euroa vertailukauteen nähden.

Vertailukautta alempi myytyjen asuntojen määrä pienensi liikevaihtoa ja liikevoittoa. Lemminkäinen ei ole strategiansa mukaisesti käynnistänyt uusia omaperusteisia asuntokohteita Venäjällä.

Katsauskauden lopussa oli myymättä 6 (71) asuntoa. Asuntomyynti on pienentänyt sidotun pääoman määrää, joka katsauskauden lopussa oli 30,7 milj. euroa (59,4).

Omaperusteinen asuntotuotanto, Venäjä		4–6/2016	4–6/2015	Muutos	1–6/2016	1–6/2015	Muutos	1-12/2015
Aloitukset	kpl	0	0	0	0	0	0	0
Valmistuneet	kpl	0	0	0	0	0	0	418
Myydyt	kpl	8	95	-87	45	255	-210	384
Rakenteilla kauden lopussa	kpl	0	418	-418	0	418	-418	0
- joista myymättömiä	kpl	0	100	-100	0	100	-100	0
Valmiit myynnissä kauden lopussa	kpl	6	71	-65	6	71	-65	51

Investoinnit

Bruttoinvestoinnit olivat 6,8 milj. euroa (5,2), mikä oli 1,0 % (0,7) yhtiön liikevaihdosta. Lemminkäisen investoinnit ovat pääosin päällystys- ja infraprojektit-segmenttien korvausinvestointeja. Lemminkäisellä on tiukat kriteerit investointeihin liittyvässä päätöksenteossa ja yhtiö on tehostanut seuranta- ja raportointiprosessejaan, mikä on vapauttanut pääomia etenkin päällystyksessä.

Henkilöstö

Lemminkäisen palveluksessa oli katsauskauden lopussa 5 391 henkilöä (5 747) eli 356 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöstömäärä on laskenut vertailukaudesta Ruotsin talonrakentamisen liiketoiminnan ja Norjan teiden huolto- ja ylläpitoliiketoiminnan myyntien sekä Venäjän talonrakentamisen toimintojen sopeuttamisen myötä. Päälylystystoiminnan kausiluonteisuus näkyy henkilöstömäärän kasvuna maaliskuun lopusta. Katsauskauden henkilöstöstä 1 987 (2 048) oli toimihenkilöitä ja 3 404 (3 699) oli työntekijöitä.

Henkilöstö liiketoimintasegmenteittäin		30.6.2016	30.6.2015	Muutos 6/16 vs 6/15	31.3.2016	Muutos 6/16 vs 3/16	31.12.2015
Päällystys	hlöä	3 085	3 193	-108	1 934	1 151	2 010
Infraprojektit	hlöä	635	622	13	553	82	577
Suomen talonrakentaminen	hlöä	1 087	1 054	33	967	120	947
Venäjän toiminnot	hlöä	439	498	-59	308	131	405
Emoyhtiö ja muut	hlöä	145	380	-235	141	4	120
Konserni yhteensä	hlöä	5 391	5 747	-356	3 903	1 488	4 059

Henkilöstö maittain		30.6.2016	30.6.2015	Muutos 6/16 vs 6/15	31.3.2016	Muutos 6/16 vs 3/16	31.12.2015
Suomi	hlöä	3 067	3 073	-6	2 143	924	2 204
Ruotsi, Norja, Tanska	hlöä	1 066	1 358	-292	803	263	804
Baltian maat	hlöä	808	791	17	635	173	625
Venäjä	hlöä	439	498	-59	308	131	405
Muut maat	hlöä	11	27	-16	14	-3	21
Konserni yhteensä	hlöä	5 391	5 747	-356	3 903	1 488	4 059

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Yhtiöllä on yksi osakesarja. Kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa ja samansuuruiseen osinkoon. Lemminkäisen osakepääoma on 34 042 500 euroa, ja osakkeiden lukumäärä katsauskauden lopussa oli 23 219 900 kappaletta. Lemminkäisellä oli katsauskauden päättyessä hallussaan 16 687 omaa osaketta, mikä oli 0,07 % kaikista osakkeista.

Kaupankäynti osakkeilla

Lemminkäisen kaikkien osakkeiden markkina-arvo 30.6.2016 oli 301,6 milj. euroa (270,8). Lemminkäinen Oyj:n osakkeen kurssi 1.1.2016 NASDAQ Helsinki Oy:ssä oli 13,79 euroa (9,52) ja 30.6.2016 13,00 euroa (11,67). NASDAQ Helsinki Oy:n lisäksi Lemminkäisen osakkeella käydään kauppaa myös vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla. Osakkeiden kokonaisvaihto tammi-kesäkuussa 2016 oli yhteensä 603 533 kappaletta (1 319 155), josta 3,5 % (10,0) tuli vaihtoehtoisilta markkinapaikoilta. (Lähde: Fidessa Fragmentation Index, <http://fragmentation.fidessa.com>)

Osakkeenomistajat

Yhtiöllä oli 30.6.2016 kaikkiaan 4 365 osakkeenomistajaa (4 614). Hallintarekisteröityjen ja ulkomaalaisten omistajien osuus Lemminkäinen Oyj:n kaikista osakkeista ja äänimäärästä oli 12,5 prosenttia (12,8). Yhtiön omistusosuuksien jakautuminen sektori- ja suuruusluokittain, suurimmat osakkeenomistajat sekä johtoryhmän ja hallituksen osakkeomistukset löytyvät yhtiön verkkosivuilta osoitteesta www.lemminkainen.fi/Sijoittajat/Omistajat.

Osakassopimukset

Yhtiön tiedossa ei ole sellaisia osakkaiden välisiä sopimuksia, joilla olisi merkitystä omistuksen tai äänivallan käyttämiselle yhtiökokouksissa.

Liputusilmoitukset

Lemminkäinen ei vastaanottanut katsauskauden aikana yhtään liputusilmoitusta.

Oikeudenkäynnit

Asfalttikartelliin liittyvät vahingonkorvaukset

Helsingin hovioikeus käsitteli Helsingin kärjäoikeuden marraskuussa 2013 ratkaisemien kanteiden valituksia 2.3.2015–1.10.2015 pidetyissä suullisen pääkäsittelyn istunnoissa. Hovioikeus ei ole vielä vahvistanut päätösten tarkkaa antamisajankohtaa, mutta se on todennut alustavasti, että päätökset annetaan vuoden 2016 aikana. Päätöksillä voi olla merkittävä vaikutus Lemminkäisen taloudelliseen asemaan. Hovioikeudessa käsiteltävien kanteiden lisäksi kärjäoikeuden käsittelyn alkamista odottaa 21 vahingonkorvauskannetta Lemminkäistä ja muita asfalttialan yrityksiä vastaan. Käsittelyn alkamista odottavien kanteiden pääomamäärä on yhteensä noin 26 miljoonaa euroa, joista Lemminkäinen on tehnyt yhteensä 13,4 miljoonan euron kuluvarauksen. Aiheesta löytyy lisätietoa yhtiön verkkosivuilta osoitteessa <http://www.lemminkainen.fi/Lemminkainen/Sijoittajat/Lemminkainen-sijoituskohteena/Asfalttikartelliasia/>.

Kierrätysasfaltin käyttömääriin liittyvät kiintiöt

Kierrätysasfaltin käyttömääriin liittyvien ympäristörikkomussyytteiden osalta ei ole tapahtunut muutoksia 28.4.2016 julkistetun osavuositarkastuksen jälkeen. Tuusulan kärjäoikeus antoi 11.6.2015 vapauttavan päätöksen Lemminkäistä ja sen kahta työntekijää vastaan nostetussa ympäristörikkomussyytteessä, joka liittyi yhtiön Sammonmäen asfalttiaseman ympäristöluvuissa määritettyihin kiintiöihin kierrätysasfaltin käyttömääristä asfalttimassan tuotannossa. Syyttaja vaati rikoshyödyn menettämisenä 3,4 milj. euroa sekä yhteisösakkona vähintään 120 000 euroa. Kärjäoikeus katsoi, että Lemminkäinen tai sen kaksi työntekijää eivät ole syyllistyneet ympäristörikkomukseen. Syyttaja ja ELY-keskus ovat valittaneet päätöksestä. Asian käsittely jatkuu seuraavaksi hovioikeudessa marraskuussa 2016.

Kierrätysasfaltin murskaaminen uuden asfaltin raaka-aineeksi on ympäristöä säästävä käytäntö. Se pienentää tuotannon ympäristöhaittoja verrattuna neitseellisistä raaka-aineista valmistettuun asfalttiin. Laadultaan kierrätysasfalttia sisältävä asfalttimassa on yhtä hyvää kuin neitseellisistä raaka-aineista tehty asfalttimassa.

Riskit ja epävarmuustekijät

Lemminkäiselle riskienhallinta on olennainen osa liiketoimintaa, jotta merkittävimmät strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit tunnistetaan, analysoidaan, arvioidaan ja hallitaan ennakoivasti. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa konsernin strategisten ja operatiivisten tavoitteiden saavuttaminen parhaalla mahdollisella tuloksella sekä turvata toiminta myös muuttuvissa olosuhteissa.

Globaalin talouden ja rahoitusmarkkinoiden epävarmuus saattaa vaikuttaa haitallisesti Lemminkäisen toimintaan, tulokseen, taloudelliseen asemaan ja pääoman lähteisiin. Etenkin Suomessa yhtiön liiketoiminta on riippuvainen uudisrakentamisen syklistyydestä. Lemminkäinen hallinnoi tämän tyyppisiä riskejä rakenteellisesti hajauttamalla liiketoimintaa Skandinaviaan, Baltian maihin ja Venäjälle.

Muutosjohtamisella, rekrytointien onnistumisella sekä osaavalla ja motivoituneella henkilöstöllä on tärkeä rooli tavoitteiden mukaisen tuloksellisen, ja liiketoimintaa säättävien lakien ja asetusten sekä hyvien liiketoimintatapojen mukaisen, toiminnan varmistamisessa. Liiketoimintasegmentit ja tukitoiminnot kehittävät toimintamallejaan ketteryyden, kustannustehokkuuden ja toiminnan yhdenmukaisuuden kasvattamiseksi.

Kehitys- ja liiketoimintaprojektien menestykseen vaikuttavat suuresti osaavan henkilöstön saatavuus ja sitoutuneisuus. Lisäksi Lemminkäisen tulostuksen paraneminen edellyttää johtamisjärjestelmien aktiivista ylläpitämistä ja muutosjohtamisessa onnistumista. Yhtiö hallinnoi näihin liittyviä riskitekijöitä huolellisella suunnittelulla, esimiestyön tukemisella ja kouluttamisella, sekä panostamalla mahdollisuuksien mukaan nykyisten työntekijöiden osaamisen kehittämiseen ja työmotivaation kasvattamiseen.

Venäjällä heikentynyt taloustilanne, ruplan kurssivaihtelut ja pitkittynyt poliittinen epävarmuus tai EU:n ja Venäjän välisten pakotteiden merkittävä kärjistyminen voivat vaikuttaa negatiivisesti Lemminkäisen liiketoimintaan. Lisäksi Venäjän poliittinen kulttuuri, lainsäädäntö ja sen tulkinta ja viranomaiskäytännöt verrattuna Suomeen sekä oikeusjärjestelmän, hallintomenettelyjen ja lainvalvonnan mekanismien tulkinnan epävarmuus ja muutokset voivat

aiheuttaa riskejä. Jotta yhtiön riskitaso pysyy kohtuullisena, se ei toistaiseksi aloita uusia omaperusteisia rakennuskohteita Venäjällä.

Lainsäädännölliset ja poliittiset muutokset voivat vaikuttaa markkinoiden kehittymiseen ja siten Lemminkäisen liiketoiminnan kannattavuuteen. Yhtiö seuraa ja analysoi toimintaympäristöään jatkuvasti, panostaa hyvän liiketavan periaatteiden ja hallinto- ja ohjausjärjestelmien ylläpitoon ja jalkauttamiseen, sekä ohjeistaa ja kouluttaa työntekijöitään.

Omaperusteisiin asunto- ja toimitilarakennusprojekteihin liittyy myynti- ja hintariskejä, sillä markkinatilanne jatkuu haastavana ja Lemminkäinen vastaa näissä hankkeissa koko toteutuksesta tonttien hankinnasta alkaen. Yhtiö seuraa ja hallitsee aktiivisesti riskiä, joka liittyy valmiiden myymättömien asuntojen ja muiden omaisuuserien sitomaan pääomaan. Lemminkäinen huomioi markkinamuutokset ja -riskit arvioidessaan uusien omaperusteisten kohteiden aloituksia. Uusia asuntokohteita aloitetaan vain, jos kohteilla on riittävän korkea varausaste. Valmiiden myymättömien asuntojen määrä pidetään mahdollisimman pienenä. Omaperusteiset toimitilakohteet myydään tavallisesti kiinteistösjoihtajille rakennusprojektin alkuvaiheessa, mikä pienentää niihin liittyvää riskiä.

Lemminkäisen liiketoiminnan tulos riippuu onnistuneesta lupa-, sopimus- ja projektinhallinnasta, johon sisältyy riskejä esimerkiksi liittyen projektien hinnoitteluun, resurssien käyttöön, projektien suunnitteluun ja aikataulutukseen, kykyyn hankkia raaka-aineet kilpailukykyiseen hintaan, kustannusten hallintaan, muutosten hallintaan sekä korvausvaateiden käsittelyyn. Lisäksi projekteihin liittyvät oikeudenkäynnit saattavat vaikuttaa negatiivisesti yhtiön taloudelliseen tulokseen. Lemminkäinen kehittää jatkuvasti sopimusosaamista sekä projektinhallintakäytäntöjä tarjous- ja toteutusvaiheessa. Lisäksi projektiseurannan järjestelmiä ja ohjausmalleja uusitaan.

Raaka-aineiden hinnanvaihtelulla voi olla tulosvaikutuksia. Lemminkäisen suurin yksittäinen hankittava raaka-aine on bitumi, jonka hinta määräytyy pitkälti öljyn maailmanmarkkinahinnan mukaisesti. Yhtiö hallinnoi bitumin hintariskiä sopimusehdoilla ja johdannaisilla.

Julkisen sektorin kysynnän muutokset vaikuttavat kilpailutilanteeseen ja voivat aiheuttaa vaihtelua tulonmuodostukseen. Muutokset säätilassa vaikuttavat etenkin päällystys-segmenttiin kuuluvien päällystys- ja kiviainesliiketoimintojen työkausien pituuteen, mikä saattaa vaikuttaa yhtiön tulokseen sekä sen ajoittumiseen.

Lemminkäinen altistuu toiminnassaan aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisriskille sekä rahoitusriskeille, joista merkittävimpiä ovat rahoituksen hankinta-, likviditeetti-, valuuttakurssi-, korko- ja luottoriski. Rahoitusriskien hallinta perustuu yhtiön rahoituspolitiikkaan, joka määrittää rahoitusriskien hallinnan ja rahoitustoimien toimintaperiaatteet ja vastuunjaot. Ulkoiset tapahtumat voivat vaikuttaa negatiivisesti rahoituksen saatavuuteen, kustannuksiin ja/tai takaisinmaksusuunnitelmiin. Yhtiön tavoitteena on turvata rahoituksen saatavuus, optimoida likvidien varojen käyttö liiketoimintojen rahoittamisessa sekä minimoida korko- ja muut rahoituskustannukset. Liiketoiminnan valuuttakurssiriskejä suojataan ensisijaisesti operatiivisin keinoin. Tarvittaessa transaktioriskejä suojataan valuuttalainojen ja -johdannaisten avulla. Vuonna 2015 liikevaihdosta noin 34 % muodostui muissa toiminnallisissa valuutoissa kuin euroissa, joista keskeisimmät ovat Norjan, Ruotsin ja Tanskan kruunut sekä Venäjän rupla. Lemminkäinen ei suojaa translaatoriskiä. Suurin osa oman pääoman muuntoerosta kohdistuu Venäjän liiketoimintoihin.

Myös henkilö- ja tietoturvaan sekä IT-järjestelmiin liittyvät vahingot ja onnettomuudet voivat aiheuttaa Lemminkäiselle vahinkoriskejä. Yhtiö hallitsee näitä riskejä poikkeustilanteita varten tehdyillä suunnitelmillä. Uusien IT-järjestelmien käyttöönottoon liittyy myös riskejä, joita Lemminkäinen hallitsee huolellisella suunnittelulla ja koulutuksella.

Lisätietoa oikeudenkäynneistä ja niihin liittyvistä vaatimuksista löytyy osavuosisikatsauksen kohdasta Oikeudenkäynnit. Taloudellisista riskeistä on lisäksi annettu tarkempi selvitys vuositilinpäätöksen liitetiedoissa.

Markkinanäkymät

Suomessa rakentamisen kokonaismäärän odotetaan kasvavan vuonna 2016. Asuntorakentamisen ennustetaan kasvavan, ja asuntojen kysyntä painottuu yhä kasvukeskusten pieniin asuntoihin. Sijoittajamyynnin odotetaan säilyvän aktiivisena. Toimitilarakentaminen kasvaa yksittäisten suurhankkeiden sekä julkisen sektorin hankkeiden myötä. Korjausrakentamisen odotetaan olevan edelleen vilkasta, mutta sen kasvu hidastuu.

Hallituksen kehysriihen infrahankkeita koskevat päätökset parantavat sekä päällystyksen että infraprojektien näkymiä. Muutamien hankkeiden toteutuminen kuitenkin edellyttää vielä päätöksiä kaupunkien ja kuntien viranomaisilta. Infrarakentamisen odotetaan pysyvän vakaana vuonna 2016. Valtion suunnittelemat panostukset perusväylänpitoon lisäävät jonkin verran päällystyksen kysyntää lähivuosina. Infraprojektien kysyntää ylläpitävät vaativat hankkeet kasvukeskuksissa sekä teollisuuden investoinnit.

Norjassa ja Ruotsissa infrarakentamista tukevat valtion monivuotiset liikenneinfran kehitysohjelmat. Molemmissa maissa infrarakentamisen odotetaan kasvavan vuonna 2016. Kasvukeskusten ympärillä on Ruotsissa ja Norjassa käynnissä tai suunnitteilla mittavia väylä- ja ratahankkeita, mikä lisää infraprojektien kysyntää. Maissa panostetaan myös energiantuotannon kehittämiseen ja uusimiseen. Päällystyksen kysyntä pysynee Ruotsissa vuoden 2015 tasolla. Norjassa valtion investoinnit päällystykseen ovat laskussa.

Tanskassa päällystyksen kasvua rajoittaa julkisten investointien pieneneminen.

Venäjällä markkinatilanne pysynee epävarmana. Öljyn hinnan vaihtelu heijastuu valuuttakurssiin. Talonrakentamisen neuvottelu-urakoissa kilpailu on tiukkaa. Isojen väylien rakentamis- ja korjaustyöt ylläpitävät päällystyksen kysyntää.

Baltian maissa infrarakentamisen määrän arvioidaan kääntyvän maltilliseen kasvuun vuoden 2016 jälkeen. Rail Baltica -rautatiehankkeen käynnistyminen lisäisi infrarakentamisen kysyntää kaikissa Baltian maissa.

Ohjeistus vuodelle 2016

Ohjeistus vuodelle 2016 säilyy muuttumattomana. Lemminkäinen arvioi, että vuonna 2016 sen liikevaihto on 1,8 miljardin euron tasolla. Liikevoiton (IFRS) vuonna 2016 yhtiö odottaa paranevan vuoteen 2015 verrattuna (37,3 milj. euroa).

Helsingissä, 28. päivänä heinäkuuta 2016

LEMMINKÄINEN OYJ
Hallitus

Tilinpäätöstiedotteen taulukko-osa

Laatimisperusta

Tämä osavuositiedotus on IAS 34 Osavuositiedotus -standardin mukainen. Tätä osavuositiedotusta tulee lukea yhdessä vuoden 2015 tilinpäätöksen kanssa, joka on laadittu IFRS-standardien mukaisesti. Osavuositiedotuksen tiedot ovat tilintarkastamattomia.

Laskennalliset verosaamiset

Yhtiö arvioi säännöllisesti laskennallisten verosaamistensa hyödynnettävyyttä ja on edellisen kauden lopun mukaisesti kirjannut laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista määrään, jonka se arvioi tulosennusteidensa perusteella olevan hyödynnettävissä tulevaisuudessa. Yhtiöllä oli 30.6.2016 laskennallista verosaamista yhteensä 40,4 miljoonaa euroa, joka muodostui pääasiassa verotuksellisista tappioista Suomessa ja Norjassa. Yhtiö katsoo, että pääosa aiempina vuosina syntyneistä tappioista johtui tunnistetuista syistä, joiden uusiutuminen on epätodennäköistä. Suuri osa Suomen verotuksellisista tappioista johtuu käräjäoikeuden vuonna 2013 määräämistä vahingonkorvauksista asfalttikartelliin liittyen, jonka seurauksena pääosa Suomen verotappioista vanhenee vuonna 2023. Norjan verotappioilla ei ole vanhenemisaikaa.

Arvioiden käyttö

Tätä tilinpäätöstä laadittaessa johto on joutunut tekemään arvioita ja oletuksia sekä tekemään harkintaan perustuvia päätöksiä, jotka vaikuttava tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamiseen sekä raportoitujen varojen, velkojen, tuottojen ja kulojen määrään. Toteumat voivat poiketa näistä arvioista. Tämän tilinpäätöksen laadinnassa käytetyt merkittävät yhtiön laatimisperiaatteisiin liittyvät johdon arviot sekä arvioiden epävarmuutta aiheuttavat tekijät olivat samat kuin vuoden 2015 tilinpäätöstä laadittaessa.

Laatimisperiaatteet

Tämän tilinpäätöksen laadinnassa on sovellettu samoja IFRS-standardien kirjaamis- ja arvostusperiaatteita kuin vuoden 2015 tilinpäätöksessä, huomioiden alempana esitetyt muutokset.

Toimintasegmentit

Yhtiö muutti raportointirakennettaan 1.1.2016. Strategian tarkennuksen myötä päällystys-segmentin projektimuotoinen liiketoiminta Suomessa, kuten maarakentaminen, siirrettiin infraprojektit-segmenttiin.

Raportoittavat toimintasegmentit pysyvät samoina ja ovat: päällystys, infraprojektit, Suomen talonrakentaminen ja Venäjän toiminnot. Vertailukauden lukuja on muutettu ainoastaan päällystys- ja infraprojektit-segmenttien osalta. Konsernin muissa toiminnoissa raportoidaan konsernin emoyhtiö sekä muita segmenteille kohdistamattomia toimintoja ja omaisuuseriä.

Vuonna 2016 voimaan tulleet uudet standardit, tulkinnat ja IFRS-standardeihin tehdyt vuosittaiset parannukset ja muutokset

Millään 1.1.2016 alkaneella tilikaudella yhtiön käyttöönottamalla IFRS-standardilla, IFRIC-tulkinnalla tai IFRS-standardeihin tehdyllä vuosittaisella parannuksella tai muutoksella ei ole olennaista vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Myöhemmin voimaan tulevat yhtiön soveltamat uudet standardit, tulkinnat ja IFRS-standardeihin tehdyt vuosittaiset parannukset tai muutokset

Useat uudet standardit, standardien muutokset ja tulkinnat tulevat voimaan vasta 1.1.2016 alkaneen tilikauden jälkeen, eikä niitä ole sovellettu tätä osavuositiedosta laadittaessa.

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista -standardi julkaistiin vuoden 2014 toukokuussa. Tämän jälkeen IASB julkaisi huhtikuussa 2016 selvennyksiä standardiin. Standardin voimaantuloajankohta on 1.1.2018 tai sen jälkeen alkava tilikausi. Standardin aikaisempi soveltaminen on sallittua. Standardin voimaantulo EU-alueella vaatii EU:n hyväksynnän, jonka jälkeen sen soveltaminen on sallittua. Yhtiö tulee soveltamaan uutta standardia 1.1.2018 alkaen. Standardi määrittää miten ja milloin tuotot sopimuksista asiakkaiden kanssa tulee kirjata. Yhtiön tämän hetkisen arvion mukaan uuden standardin merkittävimmät vaikutukset yhtiön konsernitilinpäätökseen liittyvät laajoihin liitetietovaatimuksiin.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardi julkaistiin vuoden 2014 heinäkuussa ja se tulee voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavalla tilikaudella. Standardin voimaantulo EU-alueella vaatii EU:n hyväksynnän. Standardi vaikuttaa muun muassa rahoitusinstrumenttien luottotappioiden kirjaamiseen. Luottotappiot kirjataan standardin mukaan odotettuihin tappioihin perustuen, mikä aikaistaa luottotappiokirjauksia. Yhtiö analysoi uuden standardin odotettuihin tappioihin perustuvan mallin vaikutuksen kuluvan tilikauden aikana. Lisäksi standardi vaikuttaa rahoitusvarojen ja -velkojen luokitteluun ja arvostamiseen, mutta tällä ei ole olennaista vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

IFRS 16 Leases -standardi julkaistiin vuoden 2016 tammikuussa. Standardin voimaantuloajankohta on 1.1.2019 tai sen jälkeen alkava tilikausi. Standardin aikaisempi soveltaminen edellyttää, että IFRS 15 on otettu käyttöön. Standardin voimaantulo EU-alueella vaatii EU:n hyväksynnän, jonka jälkeen sen soveltaminen on sallittua. Standardia sovelletaan vuokralle ottajan tilinpäätökseen. Kaikki vuokrasopimukset kirjataan taseeseen arvoltaan pieniä vuokraohteita ja lyhytaikaisia vuokrasopimuksia lukuun ottamatta. Yhtiö on aloittanut analysoinnin standardin vaikutuksista konsernitilinpäätökseen. Standardilla odotetaan olevan vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Millään muulla julkaistulla, muttei vielä voimassa olevalla IFRS-standardilla, IFRIC-tulkinnalla tai IFRS-standardeihin tehtävällä vuosittaisella parannuksella tai muutoksella ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

TILINPÄÄTÖS JA LIITETIEDOT

- 1) Konsernin tuloslaskelma
- 2) Konsernin laaja tuloslaskelma
- 3) Konsernitase
- 4) Konsernin rahavirtalaskelma
- 5) Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista
- 6) Aikaisempien kausien oikaisu
- 7) Toiminnan kausiluonteisuus
- 8) Konsernin tuloslaskelma vuosineljänneksittäin
- 9) Segmentti-informaatio
- 10) Taloudelliset ja osakekohtaiset tunnusluvut
- 11) Aineelliset hyödykkeet
- 12) Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot
- 13) Lähipiiritapahtumat
- 14) Ehdolliset varat ja velat

1) KONSERNIN TULOSLASKELMA

	4-6/ 2016	4-6/ 2015	1-6/ 2016	1-6/ 2015	1-12/ 2015
Milj. euroa					
Liikevaihto	457,1	492,1	673,8	781,8	1 879,0
Liiketoiminnan muut tuotot	3,9	2,5	5,4	5,6	11,0
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos	-5,3	-10,5	-10,5	-2,4	-81,1
Valmistus omaan käyttöön	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Aineiden ja palveluiden käyttö	317,9	335,2	475,9	569,1	1 299,6
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	78,9	79,6	130,2	134,5	294,9
Poistot	9,2	10,6	13,4	15,8	38,0
Arvonalentumiset					0,4
Liiketoiminnan muut kulut	28,7	43,5	58,7	67,7	140,2
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	0,1	0,3	-0,8	-0,5	1,4
Liikevoitto	21,2	15,6	-10,2	-2,4	37,3
Rahoitustuotot	0,2	0,2	0,2	0,3	1,4
Rahoituskulut	4,9	5,6	8,9	11,5	22,0
Tulos ennen veroja	16,4	10,2	-18,9	-13,7	16,7
Tuloverot	-4,1	-5,2	3,3	-1,0	-9,4
Tilikauden tulos	12,3	5,0	-15,6	-14,7	7,2
Tilikauden tuloksen jakautuminen					
Emoyhtiön omistajille	12,3	5,1	-15,6	-14,5	7,2

Määräysvallattomille omistajille	0,0	-0,1	0,0	-0,2	0,0
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta tuloksesta laskettu laimentamaton ja laimennettu osakekohtainen tulos					
Tilikauden tuloksesta	0,48	0,05	-0,83	-0,90	-0,15

2) KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA

Milj. euroa	1-6/ 2016	1-6/ 2015	1-12/ 2015
Tilikauden tulos	-15,6	-14,7	7,2
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Eläkevelvoitteet	0,0	0,0	0,3
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Muuntoerot	3,9	5,8	-4,2
Muut laajan tuloksen erät yhteensä	3,9	5,9	-3,9
Tilikauden laaja tulos	-11,7	-8,8	3,4
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille	-11,7	-8,6	3,4
Määräysvallattomille omistajille	0,0	-0,2	0,0

3) KONSERNITASE

Milj. euroa	6/2016	6/2015	12/2015
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineelliset hyödykkeet	144,5	169,0	149,1
Liikearvot	53,6	54,3	53,1
Muut aineettomat hyödykkeet	11,6	17,3	14,0
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	4,1	3,7	4,7
Myytavissä olevat rahoitusvarat	2,7	2,8	2,7
Laskennallinen verosaaminen	40,4	44,9	36,9
Muut pitkäaikaiset saamiset	0,5	0,5	0,5
Yhteensä	257,3	292,5	261,0
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	395,2	506,2	402,0
Myyntisaamiset ja muut saamiset	284,0	319,8	241,9

Tuloverosaamiset	2,9	1,4	2,7
Myytävässä olevat rahoitusvarat		25,1	
Rahavarat	116,2	82,7	127,9
Yhteensä	798,2	935,2	774,5
Myytävinä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin kohdistuvat varat		64,6	
Varat yhteensä	1 055,5	1 292,3	1 035,5
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Osakepääoma	34,0	34,0	34,0
Ylikurssirahasto	5,7	5,7	5,7
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	91,4	91,4	91,4
Oman pääoman ehtoiset lainat	69,3	111,6	111,6
Muuntoerot	-21,9	-15,9	-25,9
Edellisten tilikausien voitto	153,2	157,5	153,4
Tilikauden tulos	-15,6	-14,5	7,2
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	316,1	369,9	377,6
Määräysvallattomien omistajien osuus	0,0	0,0	0,1
Oma pääoma yhteensä	316,1	369,9	377,6
Pitkäaikaiset velat			
Korolliset velat	119,9	132,8	123,1
Laskennalliset verovelat	12,4	15,9	14,7
Eläkevelvoitteet	0,1	0,6	0,1
Varaukset	28,4	28,6	26,6
Muut velat	0,3	0,6	0,5
Yhteensä	161,1	178,5	164,9
Lyhytaikaiset velat			
Korolliset velat	161,5	183,4	131,6
Varaukset	11,9	12,9	13,1
Saadut ennakot	118,9	164,8	105,4
Ostovelat ja muut velat	285,4	320,3	242,1
Tuloverovelat	0,6	1,8	0,8
Yhteensä	578,3	683,1	492,9
Myytävinä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin kohdistuvat velat		60,8	
Velat yhteensä	739,4	922,4	657,8
Oma pääoma ja velat yhteensä	1 055,5	1 292,3	1 035,5

4) KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

Milj. euroa	1-6/ 2016	1-6/ 2015	1-12/ 2015
Tulos ennen veroja	-18,9	-13,7	16,7
Poistot ja arvonalentumiset	13,4	15,8	38,4
Muut oikaisut	2,6	17,5	48,3
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	-2,9	19,6	103,4
Käyttöpääoman muutos	25,4	28,0	41,5
Rahoituserät	-14,0	-20,1	-34,1
Maksetut välittömät verot	-1,3	-1,4	-4,1
Liiketoiminnan rahavirta	7,2	26,0	106,6
Investoinneista saadut rahavirrat	4,9	11,3	39,6
Investoinneista suoritettavat rahavirrat	-5,6	-6,2	-11,9
Investointien rahavirta	-0,7	5,2	27,7
Pitkäaikaisten saamisten muutos	0,0	0,0	0,1
Lainojen nostot	107,8	35,7	112,8
Lainojen takaisinmaksut	-80,6	-52,2	-200,7
Oman pääoman ehtoisen lainan takaisinmaksut	-42,9	-26,7	-27,1
Maksetut osingot	-2,8		
Rahoituksen rahavirta	-18,5	-43,2	-115,0
Rahavarojen muutos	-12,0	-12,0	19,4
Rahavarat kauden alussa	127,9	109,1	109,1
Rahavarojen muuntoero	0,2	0,7	-0,5
Rahavarat kauden lopussa	116,2	97,8	127,9

5) LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

A = Osakepääoma

B = Ylikurssirahasto

C = Sijoitetun vapaan pääoman rahasto

D = Oman pääoman ehtoiset lainat

E = Muuntoerot

F = Kertyneet voittovarot

G = Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma

H = Määräysvallattomien omistajien osuus

I = Oma pääoma yhteensä

Milj. euroa	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Oma pääoma 1.1.2015	34,0	5,7	91,4	138,4	-21,7	164,5	412,4	0,1	412,5
Tilikauden tulos						-14,5	-14,5	-0,2	-14,7
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi									
Eläkevelvoitteet						0,0	0,0		0,0
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi									
Muuntoerot					5,8		5,8	0,0	5,8
Tilikauden laaja tulos yhteensä					5,8	-14,5	-8,6	-0,2	-8,8
Määräysvallattomien omistajien omistuksen muutos								0,0	0,0

Oman pääoman ehtoisten lainojen korot ja kulut							-7,1	-7,1		-7,1
Liiketoiminta omistajien kanssa yhteensä							-7,1	-7,1	0,0	-7,0
Oman pääoman ehtoiset lainat									-26,7	-26,7
Oma pääoma 30.6.2015	34,0	5,7	91,4	111,6	-15,9	143,0	369,9	0,0	369,9	
Milj. euroa	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
Oma pääoma 1.1.2015	34,0	5,7	91,4	138,4	-21,7	164,5	412,4	0,1	412,5	
Tilikauden tulos							7,2	7,2	0,0	7,2
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi										
Eläkevelvoitteet							0,3	0,3		0,3
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi										
Muuntoerot							-4,2	-4,2		-4,2
Tilikauden laaja tulos yhteensä							-4,2	7,5	3,4	0,0
Määräysvallattomien omistajien osuuksien hankinta							-0,2	-0,2	-0,1	-0,3
Oman pääoman ehtoisten lainojen korot ja kulut							-11,2	-11,2		-11,2
Liiketoiminta omistajien kanssa yhteensä							-11,5	-11,5	-0,1	-11,5
Oman pääoman ehtoiset lainat									-26,7	-26,7
Oma pääoma 31.12.2015	34,0	5,7	91,4	111,6	-25,9	160,6	377,6	0,1	377,6	
Milj. euroa	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
Oma pääoma 1.1.2016	34,0	5,7	91,4	111,6	-25,9	160,6	377,6	0,1	377,6	
Tilikauden tulos							-15,6	-15,6	0,0	-15,6
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi										
Eläkevelvoitteet							0,0	0,0		0,0
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi										
Muuntoerot							3,9	3,9		3,9
Tilikauden laaja tulos yhteensä							3,9	-15,6	-11,7	0,0
Määräysvallattomien omistajien omistuksen muutos							0,0	0,0	0,0	0,0
Oman pääoman ehtoisten lainojen korot ja kulut							-4,6	-4,6		-4,6
Osinko							-2,8	-2,8		-2,8
Liiketoiminta omistajien kanssa yhteensä							-7,4	-7,4	0,0	-7,4
Oman pääoman ehtoiset lainat									-42,3	-42,3
Oma pääoma 30.6.2016	34,0	5,7	91,4	69,3	-21,9	137,6	316,1	0,0	316,1	

6) AIKAISEMPIEN KAUSIEN OIKAISU

Yhtiö oikaisi vuoden 2016 alussa tuloslaskelman rahoituserien esittämistapaansa netottamalla niihin sisältyvät valuuttakurssierot ja esittämällä ne nettoarvon mukaisesti joko rahoitustuotoissa tai -kuluissa. Oikaistut luvut antavat oikeamman kuvan yhtiön rahoitustuotoista ja -kuluista. Aikaisemmin yhtiö esitti valuuttakurssivoitot rahoitustuotoissa ja valuuttakurssitappiot rahoituskuluissa. Oikaisulla ei ole vaikutusta tuloslaskelman tai taseen muihin eriin. Alla olevassa taulukossa esitetään oikaisun vaikutukset.

Milj. euroa	Oikaistu					
	1-12/		1-12/		1-9/	
	2015	Oikaisu	2015	2015	Oikaisu	2015
Rahoitustuotot	33,9	-32,5	1,4	27,5	-26,4	1,1
Rahoituskulut	54,5	-32,5	22,0	43,0	-26,4	16,6
Nettorahoituskulut	20,6		20,6	15,5		15,5

Milj. euroa	Oikaistu					
	1-6/		1-6/		1-3/	
	2015	Oikaisu	2015	2015	Oikaisu	2015
Rahoitustuotot	17,8	-17,5	0,3	7,6	-7,4	0,1
Rahoituskulut	29,0	-17,5	11,5	13,3	-7,4	5,9
Nettorahoituskulut	11,2		11,2	5,8		5,8

7) TOIMINNAN KAUSILUONTEISUUS

Yhtiön tiettyjen liiketoimintojen kausiluonteisuus vaikuttaa yhtiön tulokseen ja sen ajoittumiseen. Päälystys-segmenttiin kuuluvien päälystys- ja kiviainesliiketoimintojen työkausien pituuteen vaikuttavat merkittävästi sääolosuhteet, mikä vaikuttaa yhtiön tulokseen sekä sen ajoittumiseen. Kyseisten liiketoimintojen työkaudet sekä sen myötä suurin osa tuloksesta ajoittuvat pääosin toiselle ja kolmannelle vuosineljännekselle. Lisäksi infraprojektit-segmenttiin kuuluvassa pohjarakentamisessa saattaa esiintyä pientä kausivaihtelua johtuen talonrakentamisen ajoituksesta.

Omaperusteiset talonrakennusprojektit aiheuttavat yhtiön tulokseen kausittaista vaihtelua, sillä tuotto niistä kirjataan myyntiasteen mukaisesti vasta projektin valmistuttua. Yhtiö pyrkii tasoittamaan kausivaihtelua käynnistämällä omaperusteisia kohteita tasaisesti vuoden aikana, jolloin kohteet valmistuvat ja tuotot niistä kirjataan mahdollisimman tasaisesti ympäri vuoden.

8) KONSERNIN TULOSLASKELMA VUOSINELJÄNNEKSITTÄIN

Milj. euroa	4-6/	1-3/	10-12/	7-9/	4-6/
	2016	2016	2015	2015	2015
Liikevaihto	457,1	216,8	528,5	568,8	492,1
Liiketoiminnan muut tuotot	3,9	1,4	5,0	0,4	2,5
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos	-5,3	-5,2	-78,5	-0,2	-10,5
Valmistus omaan käyttöön	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aineiden ja palveluiden käyttö	317,9	158,0	312,7	417,9	335,2
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	78,9	51,3	76,5	83,9	79,6
Poistot	9,2	4,2	9,2	13,0	10,6
Arvon alentumiset			0,4		

Liiketoiminnan muut kulut	28,7	30,0	37,9	34,6	43,5
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	0,1	-0,9	0,6	1,3	0,3
Liikevoitto	21,2	-31,4	18,9	20,9	15,6
Rahoitustuotot	0,2	0,0	0,3	0,8	0,2
Rahoituskulut	4,9	3,9	5,4	5,1	5,6
Tulos ennen veroja	16,4	-35,3	13,7	16,6	10,2
Tuloverot	-4,1	7,3	-3,8	-4,6	-5,2
Tilikauden tulos	12,3	-27,9	9,9	12,0	5,0
Tilikauden tuloksen jakautuminen					
Emoyhtiön omistajille	12,3	-27,9	9,8	12,0	5,1
Määräysvallattomille omistajille	0,0	0,0	0,2	0,0	-0,1
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta tuloksesta laskettu laimentamaton ja laimennettu osakekohtainen tulos					
Tilikauden tuloksesta	0,48	-1,31	0,33	0,43	0,05

9) SEGMENTTI-INFORMAATIO

	4-6/	1-3/	10-12/	7-9/	4-6/	1-6/	1-6/	1-12/
Milj. euroa	2016	2016	2015	2015	2015	2016	2015	2015
Liikevaihto, konserni	457,1	216,8	528,5	568,8	492,1	673,8	781,8	1 879,0
Päällystys	225,4	35,8	180,8	319,5	239,7	261,2	295,9	796,2
Infraprojektit	89,6	61,2	99,2	90,4	84,8	150,7	151,9	341,4
Suomen talonrakentaminen	141,0	113,1	176,1	103,4	127,0	254,1	258,3	537,8
Venäjän toiminnot	12,1	5,8	70,0	30,7	17,4	17,9	36,0	136,7
Muut toiminnot	8,0	7,0	6,8	33,5	43,5	15,0	65,8	106,1
Konsernieliminointi	-19,0	-6,1	-4,4	-8,7	-20,2	-25,1	-26,1	-39,2
Poistot ja arvonalentumiset, konserni	9,2	4,2	9,6	13,0	10,6	13,4	15,8	38,4
Päällystys	6,6	1,7	5,8	9,6	7,1	8,3	9,2	24,6
Infraprojektit	1,3	1,1	1,5	1,6	1,5	2,5	3,1	6,2
Suomen talonrakentaminen	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
Venäjän toiminnot	0,3	0,1	0,3	0,4	0,4	0,4	0,7	1,5
Muut toiminnot	0,9	1,3	2,0	1,4	1,5	2,2	2,7	6,0
Liikevoitto, konserni	21,2	-31,4	18,9	20,9	15,6	-10,2	-2,4	37,3
Päällystys	17,9	-28,2	-2,8	32,4	15,0	-10,4	-9,7	19,8
Infraprojektit	1,5	-0,6	3,1	2,8	4,6	1,0	3,1	8,9

Suomen talonrakentaminen	3,7	-0,8	11,4	-2,3	-3,4	3,0	3,8	12,9
Venäjän toiminnot	-0,6	-0,6	10,9	-10,6	1,4	-1,2	2,5	2,9
Muut toiminnot	-1,3	-1,2	-3,7	-1,3	-1,9	-2,5	-2,1	-7,2
Liikevoittoprosentti, konserni, %	4,6	-14,5	3,6	3,7	3,2	-1,5	-0,3	2,0
<i>Päällystys</i>	7,9	-78,8	-1,6	10,1	6,2	-4,0	-3,3	2,5
<i>Infraprojektit</i>	1,7	-0,9	3,1	3,0	5,4	0,7	2,0	2,6
<i>Suomen talonrakentaminen</i>	2,6	-0,7	6,5	-2,2	-2,7	1,2	1,5	2,4
<i>Venäjän toiminnot</i>	-5,3	-10,1	15,6	-34,5	8,1	-6,8	7,0	2,1

SIDOTTU PÄÄOMA						
Milj. euroa	6/2016	3/2016	12/2015	9/2015	6/2015	
Päällystys	225,5	215,9	227,6	252,2	250,2	
Infraprojektit	9,9	4,2	4,8	-9,2	-6,5	
Suomen talonrakentaminen	246,7	254,6	274,8	272,0	289,6	
Venäjän toiminnot	30,7	31,0	35,0	32,2	59,4	
Muut toiminnot	6,0	9,9	8,6	9,4	30,7	
Yhteensä	518,8	515,5	550,8	556,7	623,3	
Segmenteille kohdistamattomat erät	-72,4	-65,1	-76,0	-70,6	-76,4	
Konserni yhteensä	446,4	450,4	474,8	486,1	547,0	

10) TALOUDELLISET JA OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

	6/2016	6/2015 ²⁾	12/2015
Oman pääoman liukuva 12 kk:n tuotto, %	1,8	-1,2	1,8
Sijoitetun pääoman liukuva 12 kk:n tuotto (ROCE), %	4,6	4,6	5,3
Liikevoitto-%	-1,5	-0,3	2,0
Omavaraisuusaste, %	33,8	33,1	40,6
Gearing, %	52,2	57,2	33,6
Korollinen nettovelka, milj. euroa	165,2	211,7	126,8
Bruttoinvestoinnit, milj. euroa	6,8	5,2	10,3
Tilaukanta, milj. euroa	1 495,7	1 667,1	1 180,3
- josta Suomen ulkopuolisen liiketoiminnan osuus, milj. euroa	344,2	561,1	127,4
Henkilöstö kauden lopussa	5 391	5 747	4 059
Laimentamaton ja laimennettu osakekohtainen tulos, euroa	-0,83	-0,90	-0,15
Oma pääoma/osake, euroa	13,63	15,95	16,28
Osinko/osake, euroa			0,12 ¹⁾
Osinko/tulos, %			38,5
Osakekannan markkina-arvo, milj. euroa	301,6	270,8	320,0
Kurssi kauden lopussa, euroa	13,00	11,67	13,79
Vaihto kaudella (Nasdaq Helsinki), 1 000 kpl	585	1 186	2 612

Osakkeiden lukumäärä yhteensä	23 219 900	23 219 900	23 219 900
Omien osakkeiden lukumäärä	16 687	16 687	16 687
Ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo	23 193 101	23 192 229	23 192 760
Laimennusvaikutuksella oikaistu ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo	23 193 101	23 192 229	23 192 760

¹⁾ Varsinaisen yhtiökokouksen 22.3.2016 vahvistama osinko 31.12.2015 päättyneeltä tilikaudelta

²⁾ Luvut sisältävät myytäväksi luokiteltuihin pitkäaikaisiin omaisuuseriin kuuluvien erien vaikutuksen

11) AINEELLISET HYÖDYKKEET

Milj. euroa	6/2016	6/2015	12/2015
Hankintameno tilikauden alussa	408,6	437,6	437,6
Muuntoero	3,0	4,1	-5,2
Lisäykset	6,3	4,9	9,4
Vähennykset	-11,4	-12,4	-33,4
Siirrot erien välillä	-0,1		0,2
Kertyneet poistot tilikauden lopussa	-262,0	-262,7	-259,5
Siirretty myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin		-2,6	
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	144,5	169,0	149,1

12) RAHOITUSINSTRUMENTTIEN KÄYVÄT ARVOT

A = Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

B = Lainat ja saamiset

C = Myytävissä olevat rahoitusvarat

D = Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavat rahoitusvelat

Milj. euroa	A	B	C	D	TASE-ARVO	KÄYPÄ ARVO
30.6.2016						
Pitkäaikaiset rahoitusvarat						
Myytävissä olevat rahoitusvarat			2,7		2,7	2,7
Muut pitkäaikaiset saamiset		0,5			0,5	0,3
Lyhytaikaiset rahoitusvarat						
Myyntisaamiset ja muut saamiset		281,7			281,7	281,7
Johdannaissopimukset	0,8				0,8	0,8
Myytävissä olevat rahoitusvarat					0,0	0,0
Rahavarat		116,2			116,2	116,2
Rahoitusvarat yhteensä	0,8	398,4	2,7		402,0	401,8
Pitkäaikaiset rahoitusvelat						
Korolliset rahoitusvelat				119,9	119,9	124,5

Muut pitkäaikaiset velat		0,3	0,3	0,3
Lyhytaikaiset rahoitusvelat				
Korolliset rahoitusvelat		161,5	161,5	161,5
Ostovelat ja muut rahoitusvelat ¹⁾		267,5	267,5	267,5
Johdannaissopimukset	2,5		2,5	2,5
Rahoitusvelat yhteensä	2,5	549,2	551,6	556,3

Milj. euroa					TASE-	KÄYPÄ
	A	B	C	D	ARVO	ARVO
30.6.2015						
Pitkäaikaiset rahoitusvarat						
Myytavissä olevat rahoitusvarat			3,0		3,0	3,0
Muut pitkäaikaiset saamiset		0,5			0,5	0,3
Lyhytaikaiset rahoitusvarat						
Myyntisaamiset ja muut saamiset		228,9			228,9	228,9
Johdannaissopimukset	0,4				0,4	0,4
Myytavissä olevat rahoitusvarat			25,1		25,1	25,1
Rahavarat		121,2			121,2	121,2
Rahoitusvarat yhteensä	0,4	350,7	28,1		379,2	379,0
Pitkäaikaiset rahoitusvelat						
Korolliset rahoitusvelat				137,4	137,4	137,2
Muut pitkäaikaiset velat				0,7	0,7	0,7
Lyhytaikaiset rahoitusvelat						
Korolliset rahoitusvelat				207,7	207,7	207,7
Ostovelat ja muut rahoitusvelat ¹⁾				233,6	233,6	233,6
Johdannaissopimukset	5,2				5,2	5,2
Rahoitusvelat yhteensä	5,2			579,4	584,6	584,4

¹⁾ Ostovelat ja muut rahoitusvelat eivät sisällä lakisääteisiä velvoitteita eivätkä saatuja ennakkomaksuja, koska näitä ei luokitella IFRS:n mukaisiksi rahoitusveloiksi.

Rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen määrittämisestä on kerrottu tarkemmin Lemminkäisen vuosikertomuksessa 2015, konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 26.

Käyvän arvon hierarkia käypään arvoon arvostettavista rahoitusvaroista ja -veloista

Tasolle 1 kuuluvat rahoitusinstrumentit ovat markkinoilla aktiivisen kaupankäynnin kohteena, joten niiden käyvät arvot ovat saatavilla toimivilta ja tehokailta markkinoilta.

Tasolle 2 kirjattujen instrumenttien käyvät arvot perustuvat markkinoilta saataviin tietoihin ja yleisesti hyväksytyihin arvostusmenetelmiin, mutta eivät ole suoraan noteerattu markkinoilla.

Tason 3 käyvät arvot eivät perustu todennettavissa olevaan markkinatietoon, vaan välittäjien antamiin noteerauksiin ja markkina-arvostusraportteihin.

Milj. euroa	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
30.6.2016			
Myytävissä olevat rahoitusvarat			
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		2,7	2,7
Johdannaisinstrumentit			
Johdannaisvarat	0,2	0,7	0,8
Johdannaisvelat	1,2	1,3	2,5

Milj. euroa	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
30.6.2015			
Myytävissä olevat rahoitusvarat			
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		2,8	2,8
Rahamarkkinasijoitukset	25,1		25,1
Johdannaisinstrumentit			
Johdannaisvarat	2,2	0,1	2,4
Johdannaisvelat	1,5	1,3	2,7

Tason 3 täsmäytyslaskelma

A = Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat johdannaiset

B = Muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat

Milj. euroa	A	B
Alkusaldo 1.1.2016	-3,7	2,7
Lisäykset		0,1
Vähennykset		0,0
Voitot ja tappiot tuloslaskelmassa	3,1	
Käyvät arvot 30.6.2016	-0,6	2,7

13) LÄHIPIIRITAPAHTUMAT

Milj. euroa	6/2016	6/2015	12/2015
Myyntit osakkuus- ja yhteisyrityksille	0,5	0,8	1,7
Myyntit johtoon kuuluville avainhenkilöille ja heidän lähipiireilleen			0,1
Yhteensä	0,5	0,8	1,8
Ostot osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	0,3	2,5	5,2
Ostot johtoon kuuluvilta avainhenkilöiltä ja heidän lähipiireiltään			0,2
Yhteensä	0,3	2,5	5,3

Myyntisaamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	0,4	0,7	0,0
Lainasaamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	0,3	0,2	0,3
Myyntisaamiset johtoon kuuluvilta avainhenkilöiltä ja heidän lähipiireiltään			0,1
Yhteensä	0,7	1,0	0,4
Ostovelat osakkuus- ja yhteisyrityksille	0,1	0,0	0,2

Lähipiiritoimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa ovat pääosin asfalttiurakoita ja kiviainestoitimuksia. Myynnit johtoon kuuluville avainhenkilöille ja heidän lähipiireilleen sisältävät pitkäaikaisten omaisuuserien sekä rakennuspalveluiden myyntejä. Ostot johtoon kuuluvilta avainhenkilöiltä ja heidän lähipiireiltään sisältävät palveluoston lähipiiriin kuuluvan avainhenkilön vaikutusvallassa olevalta yhteisöltä. Transaktiot olivat markkinahintaisia.

14) EHDOLLISET VARAT JA VELAT

Milj. euroa	6/2016	6/2015	12/2015
Vaihto-omaisuusyritysten antamat vakuudet ¹⁾	158,4	190,8	173,4
Pantatut talletukset			
Omasta puolesta	0,0		0,0
Takaukset			
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta	2,0	13,3	12,4
Työyhteisöliittymien ja kiinteistöyhtiöiden puolesta	0,3	1,8	1,8
Muiden puolesta ²⁾	5,6		10,2
Yhteensä	7,8	15,0	24,4
Peruuttamattomien vuokrasopimusten vähimmäisvuokrat			
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	12,5	9,2	10,7
Yli yhden, mutta enintään viiden vuoden kuluessa	29,0	21,3	21,1
Yli viiden vuoden kuluessa	8,3	11,1	8,4
Yhteensä	49,7	41,6	40,2
Investointien ostositoumukset	3,9	0,8	1,1
Johdannaissopimukset			
Valuuttatermiinit			
Nimellisarvo	69,7	101,9	60,2
Käypä arvo	-0,1	1,6	1,7
Koronvaihtosopimukset			
Nimellisarvo	40,0	40,0	40,0
Käypä arvo	-1,0	-0,9	-1,0
Hyödykejohdannaiset			
Nimellisarvo	21,0	11,3	13,2

Käypä arvo	-0,6	-1,1	-3,9
------------	------	------	------

¹⁾ Vaihto-omaisuusyhtiöiden antamat vakuudet on annettu niiden velkojen vakuudeksi.

²⁾ Takaukset on annettu 1.9.2015 myydyin Ruotsin talonrakentamisliiketoiminnan puolesta (Rekab Entreprenad AB). Liiketoiminnan ostaneet tahot ovat antaneet vastasitoumuksen osalle näistä takauksista.

Johdannaisinstrumentin käypä arvo on tilinpäätöspäivän markkinahinnan perusteella laskettu voitto tai tappio sopimuksen sulkemisesta.

Oikeudenkäynnit

Helsingin kärjäoikeus antoi 28.11.2013 päätöksensä asfalttikartelliin liittyvistä vahingonkorvauksista. Päätöksen mukaisesti Lemminkäinen kirjasi kuluksi noin 66 miljoonaa euroa vuoden 2013 tulokseen. Tästä noin 60 miljoonaa euroa koostui Lemminkäiselle yksin määrättyistä vahingonkorvauksista, Lemminkäisen osuudesta sille ja muille asfalttialan yrityksille yhteisvastuullisesti määrättyistä korvauksista sekä korvauksiin liittyvistä koroista ja oikeudenkäyntikuluista. Tämän summan yhtiö maksoi tammikuussa 2014. Lemminkäinen on valittanut Helsingin hovioikeuteen kaikista niistä 35 kärjäoikeuden päätöksestä, joissa kantajien vaatimukset hyväksyttiin. Yhtiön näkemyksen mukaan päätöksiin liittyy muun muassa oikeuskysymyksiä, jotka kärjäoikeus on ratkaissut aiemmasta oikeuskäytännöstä poikkeavalla tavalla. Näitä ovat esimerkiksi vanhentumiseen ja arvonalisäveroon liittyvät kysymykset. Helsingin hovioikeus käsitteli Helsingin kärjäoikeuden marraskuussa 2013 ratkaisemien kanteiden valituksia 2.3.2015–1.10.2015 pidetyissä suullisen pääkäsittelyn istunnoissa. Hovioikeus ei ole vielä vahvistanut päätösten tarkkaa antamisajankohtaa, mutta se on todennut alustavasti, että päätökset annetaan vuoden 2016 aikana. Myös Suomen valtio ja 22 kuntaa ovat jättäneet valituksensa Helsingin hovioikeuteen. Kärjäoikeuden marraskuussa 2013 ratkaisemien kanteiden lisäksi käsittelyn alkamista odottaa 21 vahingonkorvauskannetta Lemminkäistä ja muita asfalttialan yrityksiä vastaan. Näiden kanteiden pääomamäärä on yhteensä noin 26 miljoonaa euroa, joista yhtiö on tehnyt 13,4 miljoonan euron varauksen.

Yhtiöllä on lisäksi muita yksittäisiä liiketoimintaan liittyviä oikeudenkäyntejä, joiden lopputulos on epävarma. Yhtiö arvioi, ettei näillä oikeudenkäynneillä ei ole olennaista vaikutusta yhtiön taloudelliseen asemaan.